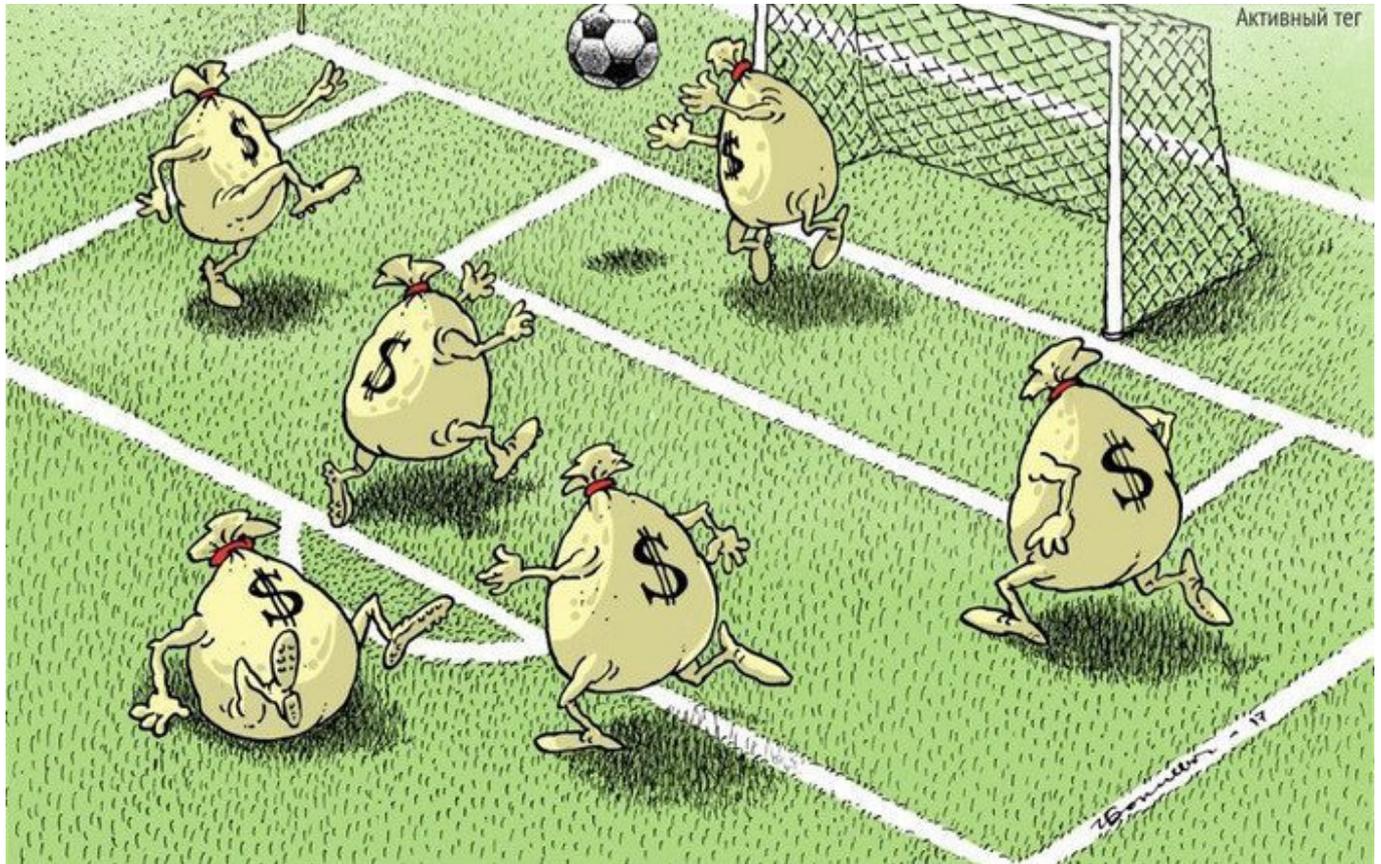

Utulmakdan öte

Category: Kitapcy, Sport we turizm
написано kitapcy | 26 января, 2025
Utulmakdan öte UTULMAKDAN ÖTE

Dünyäniň iň populýar sport pudagy bolan futbol segseninji ýyllardan bäri neoliberalizm bilen industrial iş şahasyna öwrüldi.

Ligalaryň we klublaryň sport, maliýe, ykdysady gurluşlary düýpgöter üýtgedi. Futbol globallaşdy: oýunlar aşa konkurent «erkin bazarda» oýnalýan oýna öwrüldi...

Futbol pudagynyň adatdan daşary maliýe öňegidişliginde neşir, reklama girdejileri we sponsorlyk esasy paýdaş eýesi boldy. Meselem, diňe ýewropa futbolynyň ykdysady dolanşygy 50 milliard ýewrodan geçdi. Özem ýewropa futbol pirogynyň 60%-ni iň güýçli baş liga – Angliýanyň Premýer-Ligasy, Ispaniýanyň La Ligasy, Germaniýanyň Bundesligasy, Italiýanyň «Serie A»-sy, Fransiýanyň 1-nji ligasy (Ligue 1) jemleýär. Ýagny:

Futbol diňe üstünlik bilen çäklendirilmeyär. Haýsy üstünlikden näçe girdeji gazanyp biljekdigiňizi göz önünde tutmaly bolýarsyňyz.

Ynha... Industrial futbolyň maliýe we sport taýdan iň möhüm ähmiýetli bäsleşigi bolan Çempionlar ligasyndan toparlara düşmek ugrundaky oýunlarda utulyş «ikinji liga» düşen «Galatasaray» FK-nyň baş tälimçisi Okan Buruk ikinji liga bolan Ýewropa kubogy ugrundaky ýaryşda öňe saýlanmak üçin tagalla etjekdiklerini» aýtdy.

Serediň: Çempionlar ligasynda gatnaşýan 36 topara jemi 2 milliard 437 million ýewro paýlanýar.

«Galatasaray» utulmadyk bolanlygynda diňe toparlara girendigi üçin 30 million ýewro paý almalydy. A «Ýewropa ligasynda» gatnaşandygyň üçin bary-ýogy 2.9 million ýewro!

Ýene bir gyzykly mysal bereýin:

Çempionlar ligasynda ýeňşe berilýän pul sylagy 2.8 million ýewro bolsa, Ýewropa ilagasynda 0.6 million ýewro!

Girdeji taýdan alanda tapawudyň şeýle uludygyna seretseňizläň! Ýeke söz bilen başdan sowup goýberiljek mesele däl bu utulyş...

* * *

Biziň günlerimizde futbol klublary söwda kärhanasyna, janköýerleri-de müşderä öwrüldi. Emma:

Ýurdumyzda bu zatlaryň hasabyny sorayanam ýok, hasabyny berýänem, ýagny «it eýesini, pişik bikesini tananok». Pikir etseňizläň, klubyň başlygy we baş tälimçi şeýlekin uly girdeji paýyndan binasip galandygynyň hasabyny bermän, şowsuzlyklaryny birki agyz lakgy-lukgy bilen başdan sowýarlar. Meseläni diňe «ýeňmek-ýeňilmek» diýip kesgitleýär. Pul ýitgisi, maliýe kynçylygy kimiň piňine?

Köýnekçe-şorti satuwlaryndan biletlere çenli 5-3 teňňe üçin janköýeri uzyn-uzyn nobatlarda dikilgazyk edýän klubyň adminstrasiýasy girdeji ýitgisiniň hasabyny berenok. Näme üçin bersin, býžetden başga olardan hasap sorayan barmy! Her nämede bolsa döwletiň gaznasyndan garynlaryny ýallaýarlar...

Bar bilýän zatlary-da «futbolda bular ýaly zat bolýar». Ullakan ýalan, ynanmaň muňa. Bu eýýäm näçenki sýurpiz? Soňky bir ýyldaky alty oýun – Daniýanyň «Kopengageni», Çehiýanyň «Sparta Pragasy», Şweýsariýanyň «Ýong Boýsy» bilen bolan oýunlar we birmeňzeş netijeler. Beýle-de bir uly standart gysarma sýurpiz bolmaz-a...

Bu sözde sýurpriz netijelere tertip-düzgünsizligiň,

akylsyzlygyň, geleňsizligiň, iş bilmeýänligiň netijesi diýilýär...

Bu oýunlaryň netijesiniň düýp sebäbi kemterlik, çig-çarsylykdyr: toparyň başynda analitiki garaýyş ýok. Bu dolanyşyk diňe Anadoly toparlaryny ýeňse ýeterlik.

Topar we klub professional derejede dolandyrylmaýar. Bu köne garaýyşyň düýbünden üýtgemegi gerek. Otelçi Dursun beý otelini şeýdip dolandyrýarmy?

* * *

Öz-özümizi aldamalyň:

Dört uly klublar başlyklaýyn Türkiýäniň futbol toparlarynyň ýeri – marka gymmaty Ýewropanyň ikinji ligasy. Nämüçin beýle? Ykdysady guramaçylygyň pesliginiň sebäbi nämede? Bular analiz edilmezden futbolda üstünlik gazanyp bolarmy?

Düşünseňizläň, soňuna saýman kel iýip köwser gägirýän tarhandökerlikleriň yzy üzülmeýär. Girdeji getirýän önüm öndürmek we hyzmat etmek, netijeliligi ýola goýmak ýaly zatlaryň pikirini edýän ýok...

Ýewropada futbol industriýa pudagy bolup biler, bizde häzirem feodal düzgün agalyk sürýär. Ýeke mysal ýeterlik: Klublaryň adminstrasiýasy amigolykdan aşyp bilenok! Ýolbaşçylyk etmegiň garaýyşlary rasional däl... Aýratynam dört uly klublar ýurduň ykdysadyýetine laýyklykda minimum çykdajy bilen maksimum peýda gazanjak bolmagyň ýerine, oýunçylara edilýän ummasyz çykdajylar ýaly tersine hereket edýär! Janköýeriň «wepalylyk-ygrarlylyk körlügi» eksplutatirlenýär...

«Galatasarayıň» utulmagy bir-iki oýundan has aňyrdaky bir zat. Futbol söwdanyň bir pudagyna öwrülen bolsa, olar munuň hasabynu bermeli bolarlar. Olar diňe utulmady, toparyň marka gymmatyny-da juda pese gaçyrdylar.

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazetini, 29.08.2024 ý. Sport we turizm